

K maturitnej skúške z francúzskeho jazyka – diachrónny prehľad a analýza súčasného stavu

On Secondary School Leaving Examination from French – Diachronic Survey and a Contemporary State Analysis

Jana Bírová

Katedra románskych jazykov a literatúr, Pedagogická fakulta,
Univerzita Komenského v Bratislave, Slovensko

Abstract: Final examination from foreign languages has been developed since the twentieth century when the focus was put on memorisation of texts and their oral reproduction in front of the committee. This form of school-leaving examination lasted until 2004. Following the entrance of Slovakia into the European Union, the language policy changed, trying to reform the final examinations so that the results become objective across the country. The series of reforms, however, also brings a number of difficulties, such as low-threshold conditions for examination requirements – a 33% cross-border success rate, which is largely unchanged compared to other countries and other international exams. At present, in addition to the requirements, French language teachers are also concerned with the declining tendency and little interest of students to graduate from the French language within the final examination. The aim of the paper is to give a historical overview of the forms of the final examination as well as to present some interesting facts from the present, expressed by the teachers of French in 2017.

Keywords: final examination, French, contemporary state, reforms, student.

1 Úvod

Skúšanie a hodnotenie nadobudnutého či osvojeného učiva je súčasťou každého školského predmetu. Je tomu tak, aj keď hovoríme o cudzích jazykoch. Skúšanie a hodnotenie počas štúdia na strednej škole prebieha v zásade rovnako – rešpektujúc Štátny vzdelávací program. Záverečná – maturitná skúška je skúška validná a reliabilná, ktorá zjednocuje

nadobudnuté vedomosti a zručnosti v rámci celého Slovenska. Jedným zo základných cieľov zavedenia nového modelu bola kvalita vzdelávania a vzdelania žiakov jednotlivých stredných škôl. Preverenie vedomostí a zručností na maturitnej skúške sa potvrdzuje, či žiak stanovenú úroveň v cudzom jazyku dosiahol alebo nedosiahol.

2 Maturitná skúška a prislúchajúca legislatíva v historickej perspektíve

V Československej republike v rokoch 1918 – 1945 boli „skúšky dospelosti“ podmienkou vstupu na vysoké školy. Vykonávali sa na stredných školách a na vyšších priemyselných školách. Maturitná skúška (MS) prebiehala písomnou a ústnou formou zo štyroch predmetov, pričom štvrtý bol maturantovi pridelený skúšobnou komisiou.

Po roku 1948 boli prijaté legislatívne úpravy v oblasti vzdelávania. Týkali sa aj úprav celkového štúdia na stredných školách a teda aj maturitných skúšok. Žiaci vykonávali maturitu písomnou a ústnou formou. Písomná časť skúšky sa robila z vyučovacieho jazyka, z ruského jazyka a na odborných školách z odborného predmetu. Ústna časť skúšky pozostávala tiež zo skúšky z rovnakých jazykov ako písomná časť, skúšky z matematiky, na odborných školách zo skúšky z odborného predmetu a zo skúšky ďalšieho voliteľného predmetu.

V roku 1976 bol spracovaný a schválený „Projekt ďalšieho rozvoja československej výchovno-vzdelávacej sústavy“. Maturitná skúška pozostávala zo skúšky štyroch predmetov, pričom na gymnáziách sa skúšky robili zo slovenského jazyka a literatúry, z ruského jazyka, matematiky a povinne voliteľného predmetu. Na odborných školách bol povinne voliteľný predmet nahradený odborným predmetom. Forma maturity bola jednak ako písomná časť a tiež ústna časť skúšky.

V apríli v roku 1991 nadobudla platnosť Vyhláška Ministerstva školstva, mládeže a športu Slovenskej republiky č. 102/1991 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach a učilištiach, v znení neskorších predpisov.

Na gymnáziách sa maturitná skúška konala v písomnej a ústnej forme z vyučovacieho jazyka a literatúry a z ústnej formy z matematiky alebo cudzieho jazyka a z dvoch voliteľných predmetov. V stredných odborných školách sa maturitná skúška konala okrem vyučovacieho jazyka a literatúry aj z odborných predmetov a z ústnej formy voliteľného predmetu. Pre cudzie jazyky začala nová éra, nakoľko ruský jazyk už prestal byť povinný. Od roku 1994 sa začal zaoberať inováciou maturitnej skúšky Štátny pedagogický ústav, ktorý bol touto úlohou poverený Ministerstvom školstva a vedy SR.

O desať rokov nato (2004) po vstupe do EÚ vzdelávacia politika prináša so sebou nový model maturitnej skúšky, ktorý bol výsledkom práce na výskume počas piatich predchádzajúcich rokov (v roku 1999 sa na vybraných gymnáziách SR realizoval „Monitor“ z predmetov slovenský jazyk a literatúra, matematika a z anglického jazyka). Cieľom vynájdenia

nového modelu skúšania bolo stanoviť obsah predmetov na rovnakej úrovni, ako je úroveň obsahu vzdelávania na stredných školách v EÚ. Potreba implementácie legislatívnych noriem EÚ bola nevyhnutná aj v oblasti školstva, nakoľko Slovenská republika sa chcela zapojiť aj v tejto oblasti do integračných tendencií EÚ. Ďalšie ciele, ktoré so sebou Monitor, Generálna skúška, Nová maturita a teda celková novodobá koncepcia skúšania a hodnotenia priniesla, sú:

- vzájomné uznanie odbornej kvalifikácie v štátoch Európskej únie,
- zosúladenie učebných plánov a učebných osnov,
- rozvoj jazykového vzdelávania,
- príprava žiakov jazykovo zdatných s cieľom aktívneho ovládania aspoň jedného cudzieho jazyka,
- harmonizácia obsahu vzdelávania na úrovni stredných prípadne vyšších odborných škôl.

3 Formát úloh a hodnotenie ústneho prejavu v starej forme MS

Počas dlhých rokov sa z cudzích jazykov maturovalo iba ústne. Žiak sa v predstihu naučil monologicky rozprávať o tridsiatich témach. Na MS si potom vytiahol jednu z nich a pred 5&nbh;člennou maturitnou komisiou, v ktorej boli dvaja vyučujúci daného predmetu, z jazyka zmaturoval alebo nezmaturoval. Skúšajúci učitelia zvykli položiť pár otázok, ktoré z obsahu a z prípravy žiak viac-menej tušil. Rola autentickej komunikácie či už v príprave žiaka na MS alebo počas nej bola veľmi nízka. Žiak bol skúšaný prevažne z polovice jednej zručnosti – monologického prejavu. Zručnosti ako počúvanie, čítanie a písanie netvorili súčasť skúšky. Ak áno, tak vo veľmi malej miere, v podobe prečítania zadania alebo vypočítania otázky položenej skúšajúcim. Po odpovedi bola žiakovi udelená známka, o ktorej sa rozhodlo na základe subjektívnych kritérií. Objektívne kritériá či objektívne merateľné formáty zadaní v tom čase neexistovali.

4 Formát úloh externej časti (EČ) a internej časti (IČ) MS a hodnotenie ústneho prejavu na úrovni B1 a B2 od roku 2004

Od roku 2004 nastal vďaka vyhláske MŠ SR č. 510/2004 Z. z. o ukončení štúdia na stredných školách a o ukončení prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách v znení vyhlásky č. 379/2005 Z. z. a vyhlásky č. 482/2006 Z. z. veľká zmena. Táto vyhláska však bola zrušená školským zákonom č. 245/2008 o výchove a vzdelávaní, ktorý vošiel do platnosti v septembri 2008 a vyhláškou MŠ SR z 23. júla 2008 o ukončení štúdia na stredných školách. Aké konkrétne zmeny v obsahu a forme maturitnej skúšky z cudzieho jazyka nový zákon priniesol, spomenieme na záver.

Zavedenie novej formy maturitnej skúšky vyplynulo z požiadavky Národného programu výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike (Projekt Milénium), ktorý bol schválený vládou SR na konci roka 2001. Cieľmi a úlohami bolo minimalizovanie korupcie, protekcie

a „kupovania“ lepších výsledkov, zjednotenie požiadaviek na vedomosti a zručnosti maturanta a porovnávanie medziškolských úrovní na báze konkurenčného spôsobu, ktorý zaručí zvýšenie kvality. Ďalším dôvodom koncepcie novej maturity bola aj skutočnosť vstupu do Európskej únie ako aj vedomosť o modifikácii tejto skúšky v okolitých štátoch (Maďarsko, Rakúsko), vo vyspelých európskych štátoch (Nemecko, Taliansko, Veľká Británia, Nórsko, Francúzsko) a v štátoch, v ktorých sa, podobne ako u nás, uskutočnila reforma MS (Slovinsko, Litva).

Pred uskutočnením novej formy maturitnej skúšky bolo potrebné vypracovať štandardy vzdelávania. Štandardizácia je zhotovenie a splňanie kritérií alebo noriem podľa určitého vzoru, miery (Dravecký, 2006, s. 67). Štandard je garancia vedomostí a zručností, stupeň dokonalosti požadovaný na určitý účel alebo akceptovaný či odsúhlasený model, s ktorým sú reálne objekty a procesy rovnakého druhu porovnávané alebo merané. Je to tiež (Zelina, 2006) „norma pomocou, ktorej možno porovnať výkony žiakov v rozličných školách“. „Pokial' nebudeme poznať, ktoré školy, ako vzdelali svojich žiakov, nemôžeme hovoriť o kvalite vzdelávania“ (ibid). A práve kvalita bola ďalším z najpodstatnejších podnetov zmeny formy a obsahu maturitnej skúšky.

Štandardy (ibid) sa mali vypracovať na nový učebný obsah. To znamená, že najskôr mala byť premyslená filozofia školstva (kurikulárna transformácia – zmeny osnov, učebného obsahu) a až potom zostrojenie výkonových štandardov. Zelina (ibid) ďalej vyčíta opomenutie tvorby výchovných štandardov, ktoré sú podľa neho rovnako dôležité.

Ak sa užšie zamyslíme nad učebným obsahom a cieľovými požiadavkami francúzskeho jazyka a ich aplikácie do vyučovacieho procesu a do prípravy na maturitnú skúšku alebo samotnú maturitnú skúšku, s tvrdením Zelinu sa stotožňujeme len čiastočne. Koncepcia novej maturitnej skúšky je veľmi dobrá. Zahŕňa hodnotenie jazykových prostriedkov, ale najmä všetkých jazykových zručností. Je merateľná a z iného pohľadu aj alibistická. Napr. nespokojní rodičia nemôžu namietat', že ich dieťa bolo zle ohodnotenú, keď uvidia výsledky napísaného testu. Na druhej strane ako didaktici CJ nesmieme sa od prvotného cieľa vyučovania a učenia sa CJ – teda komunikatívneho cieľa – odkláňať. Preto Zelinovu (2006) kritiku overovania štandardov orientovaných iba na vedomosti a zručnosti a nezohľadňovanie úrovne tvorivosti, morálnej vôľovej vlastnosti (čestnosť, spoľahlivosť, pracovitosť, postoje a i.) a sústredenia sa výlučne na určené požiadavky je podľa našich teórií na mieste. „Dôsledkom bude málo efektívne a tradičné vyučovanie oslabené o výchovný vplyv školy“ (Zelina, 2006). Pre cudzí jazyk to znamená ešte viac. Samotný Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky (ďalej len SERR), na základe ktorého je vypracovaný Katalóg cieľových požiadaviek (KCP), predurčuje, akými komunikatívnymi kompetenciami by mal učiaci sa disponovať. Priamo spomína jazykovú, sociolingvistickú a pragmatickú kompetenciu. Nepriamo do komunikácie v cudzom jazyku vstupuje aj kompetencia kultúrna resp. interkultúrna, ktorá dáva podnet k tomu, aby sme vo vyučovanom ale aj komunikačnom procese brali do úvahy aj výchovu. Zelinove slová o slabej úrovni komunikatívnych zručností a tvorivosti, ktorá sa bezprostredne spája aj s morálnymi vôľovými vlastnosťami, sa tak, na základe preštudovaných pedagogických dokumentov, potvrdzujú.

K tvorivosti sa vyjadruje aj riaditeľ bratislavského gymnázia A. Šutta (2006). Hovorí, že skúška (napríklad jazyková) by mohla byť doplnená o získavanie kreditov za aktivity a činnosti žiakov počas štúdia. „Vytváralo by sa prostredie väčšej zainteresovanosti a iniciatívy. Pri tom by sa žiak naučil získavať potrebné informácie, triediť ich, vyhodnocovať“ atď. Pripravil by si prácu a na obhajobe by „využil predovšetkým svoju schopnosť vysvetliť problém a argumentovať v diskusii či pri výhradách“ (Šutta, 2006).

Do septembra 2008 prebiehala MS takto: Skladala sa z dvoch častí – externej a internej. Externá časť sa inak nazýva test. Bol vypracovávaný v ŠPÚ a následne zasielaný v obálkach na stredné školy v deň jeho administrácie. Táto časť maturitnej skúšky (MS) prebiehala vo všeobecnosti v mesiaci marec alebo začiatkom apríla v prislúchajúcom školskom roku, vždy v rovnakom termíne na všetkých stredných školách v Slovenskej republike. Testy na úrovni A (B2) a B (B1) z roku 2007 sa nachádzajú v prílohe č. 3.3.1A a 3.3.1B. Zadania k ústnej forme internej časti (ÚFIČ), ktoré po zavedení novej maturity vytvoril ako ukážkové ŠPÚ, sú v prílohe č. 3.3.1C.

EČ – test MS na úrovni B alebo A pozostával z úloh s výberom odpovede alebo z úloh s krátkou odpoveďou. Spolu bolo v teste 80 takýchto úloh, na spracovanie ktorých mali žiaci vymedzených 120 minút času. Súbor týchto úloh spadal do troch podčastí: počúvanie s porozumením, jazyk a jeho použitie, čítanie s porozumením.

1. Počúvanie s porozumením

Zahrňalo tri rozličné audionahrávky (20 úloh), ktoré si maturanti vypočuli dvakrát. V tejto podčasti EČ sa skúšalo výlučne počúvanie s porozumením.

2. Jazyk a jeho použitie

Skladal sa zo 40 úloh, zvyčajne ich bolo 20 s výberom odpovede a 20 s krátkou odpoveďou.

3. Čítanie s porozumením

Pozostávalo z prečítania textov a odpovedania na otázky (úlohy s krátkou odpoveďou a úlohy s výberom odpovede či úlohy správne/ nesprávne – spolu 20 úloh).

Počas vypracovávania testu maturanti svoje odpovede zaznamenávali do dvoch hárkov. Do hárku, v ktorom robili krížik – hárok na úlohy s výberom odpovede a do hárku, do ktorého vpisovali krátke odpovede – hárok na úlohy s krátkou odpoveďou.

4. Písomná forma internej časti (PFIČ)

Je slohová práca, ktorá sa píše na zadanú tému. Téma je zadávaná niekoľko minút pred administráciou PFIČ. Predmetom písomnej práce môže byť list, sťažnosť alebo reklamácia či úvaha. Žiaci nesmú prekročiť stanovený limit slov, čo predstavoval 220.

5. ÚFIČ alebo ústny prejav

Zadania úloh ústnej formy internej časti tvoria učitelia. Hárky obsahujúce tri zadania, musia byť tematicky heterogénne. To znamená, že z počtu dvadsaťpäť tém sa vyberú podnety na tvorbu 30 hárkov. Každý hárok tak obsahuje tri mnohotematické zadania: opis obrázka na tému rodina, konverzáciu na tematický okruh umenie a hranie úloh na tému na vedu a techniku.

Úloha č. 1 – vizuálny podnet (napr. obrázok, fotografia, komiks, graf, schéma a pod.). „Žiak opíše predložený obrázok a nachádza súvislosti medzi obrázkom a danou témou. Komisia hodnotí súvislosť opisu predloženého podnetu, lineárnosť (postupnosť) vo vyjadrovaní a adekvátne jazykové prostriedky zodpovedajúce danej úrovni“ (Vyhláška 510/2004 Z. z., s. 3793).

Úloha č. 2 – tematický okruh. „Úlohou žiaka je zaujať stanovisko k téme a odôvodniť ho v rozhovore so skúšajúcimi, ktorí vedú rozhovor podľa zásad uvedených v metodických pokynoch pre predmetové maturitné komisie. Komisia hodnotí, ako žiak dokáže zdôvodniť a vysvetliť svoje názory na danú tému a argumentovať k problematike, výber faktov a informácií, gramatiku“ (ibid, s. 3793).

Úlohy č. 3 – hranie úloh alebo situačná úloha či „dialóg s rozdelenými úlohami (stredné odborné školy a stredné odborné učilištia aj rôzne modelové situácie zohľadňujúce prislúchajúci študijný odbor)“ (ibid 510/2004 Z. z., s. 3793) sú najkomunikatívnejšími úlohami celej MS. Žiak má možnosť preukázať všetky nadobudnuté komunikatívne kompetencie rozpísané v KCP.

Hodnotenie ústneho prejavu predpísaného zákonom č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách hovorí, že „základom hodnotenia je rozsah slovnej zásoby, používanie gramatických štruktúr, stupeň jazykovej pohotovosti, obsahová stránka prejavu a pod.“ (ibid, s. 3793). Neurčité slovo „pod.“ dáva akoby učiteľovi na výber, že môže hodnotiť aj iné. „Predmetová maturitná komisia hodnotí obsahovú a jazykovú správnosť odpovede, štruktúru – začiatok, vedenie a skončenie rozhovoru. Každá úloha maturitného zadania sa hodnotí známku 1 – 5“ (ibid, s. 3793). Pričom 1 je najlepšia a 5 najhoršia známka, akú žiak môže dostať.

ÚFIČ MS na úrovni B a A sa hodnotilo takto:

Úloha č. 1 – vizuálny podnet:

- a) obsahová primeranosť,
- b) jazyková správnosť.

Úloha č. 2 – tematický okruh:

- c) plynulosť vyjadrovania,
- d) výslovnosť a intonácia,
- e) obsah – náročnosť spracovania/kvalita rozhovoru,
- f) lexikálny rozsah,
- g) argumentácia,
- h) gramatická presnosť.

Úloha č. 3 – situačná úloha, dialóg:

- i) obsahová a jazyková presnosť,
- j) pohotovosť vyjadrovania.

„Váha hodnotenia jednotlivých úloh ústnej zložky bola 1 : 2 : 1. pri výpočte váženého priemeru sa používal vzorec

$$z = (z^1 + 2 \cdot z^2 + z^3) : 4,$$

pričom z je po zaokrúhlení výsledná známka a z^1 je známka za úlohu č. 1“ (ibid, s. 3793).

„Žiak zmaturuje z predmetu, ktorý má externú časť MS a PFIČ MS, ak jeho hodnotenie z ústnej formy internej časti MS:

- a) nie je horšie ako stupeň prospechu 3 – dobrý (bez ohľadu na hodnotenie písomnej formy internej časti a externej časti) alebo
- b) je stupeň prospechu 4 – dostatočný a v písomnej forme internej časti získa viac ako 25 % z celkového počtu bodov a súčasne v externej časti získa viac ako 33 % z celkového počtu bodov“ (ibid, s. 3785).

5 Formát úloh externej časti (EČ) a internej časti (IČ) MS a hodnotenie ústneho prejavu na úrovni B1 a B2 podľa zákona 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

Zo zákona 245/2008 Z. z. z 22. mája 2008, s účinnosťou od 1. septembra 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, na ktorom sa uzniesla Národná rada Slovenskej republiky a vyhlášky Ministerstva školstva Slovenskej republiky 318/2008 Z. z. z 23. júla 2008 o ukončovaní štúdia na stredných školách vynímate paragrafy, ktoré sa dotýkajú maturitnej skúšky z cudzieho jazyka na stredných školách.

Maturitná skúška, podľa § 74 zákona 245/200 o výchove a vzdelávaní sleduje tieto ciele pre cudzie jazyky:

- overiť vedomostí a zručností žiakov v rozsahu učiva určeného katalógom cieľových požiadaviek podľa úrovni jazykovej náročnosti Spoločného európskeho referenčného rámca a overiť žiakovu pripravenosť používať získané kompetencie v ďalšom štúdiu alebo pri výkone povolania a odborných činností, na ktoré sa pripravuje;
- overiť vedomosti a zručnosti v rozsahu učiva odborných vyučovacích predmetov určených vzdelávacími štandardmi.

Predmetom vyhlášky 318/2008 o ukončovaní štúdia na stredných školách, ako aj predmetom tejto kapitoly je maturitná skúška a iné spôsoby ukončovania štúdia, ďalej okrem iného, zoznam predmetov maturitnej skúšky, v ktorých sa vykonáva externá časť a písomná forma internej časti maturitnej skúšky, skladbu predmetov maturitnej skúšky v jednotlivých stredných školách, podrobnosti o forme konania maturitnej skúšky, spôsob konania maturitnej skúšky pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, pokyny na vykonávanie externej časti, písomnej formy internej časti a internej časti maturitnej skúšky, podrobnosti hodnotenia a klasifikácie maturitnej skúšky a iných spôsobov ukončovania štúdia na stredných školách.

6 Všeobecné informácie

Maturitnú skúšku na gymnáziu tvoria štyri predmety. Predmety maturitnej skúšky pre gymnáziá sú slovenský jazyk a literatúra, povinný predmet zo skupiny predmetov cudzí jazyk, voliteľný predmet zo skupiny prírodovedných alebo spoločenskovedných alebo ostatných predmetov, ďalší voliteľný (dobrovoľný) predmet. Skupinu predmetov cudzí jazyk tvoria predmety: anglický jazyk, francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk.

Žiakovi, ktorý získal jazykový certifikát minimálne na úrovni B1/B2 jazykovej náročnosti Spoločného európskeho referenčného rámca vydaného prostredníctvom vybraných inštitúcií oprávnených vydávať jazykové certifikáty, môže riaditeľ školy uznať prislúchajúci certifikát ako náhradu maturitnej skúšky z cudzieho jazyka na základe písomnej žiadosti žiaka. Podľa vyhlášky 319/2008 o uznávaní náhrady maturitnej skúšky z cudzieho jazyka s účinnosťou od 1. septembra 2008 sú však vymenovanými oprávnenými inštitúciami iba inštitúcie pre nemecký jazyk.

Žiak s vývinovými poruchami učenia alebo žiak so sluchovým postihnutím môže vykonať maturitnú skúšku len z ústnej formy internej časti maturitnej skúšky z predmetov anglický jazyk, francúzsky jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk.

Žiak úspešne vykoná maturitnú skúšku z predmetu, ktorý má externú časť maturitnej skúšky a písomnú formu internej časti maturitnej skúšky, ak jeho hodnotenie z ústnej formy internej časti maturitnej skúšky:

- a) nie je horšie ako stupeň prospechu 3 – dobrý bez ohľadu na to, aké hodnotenie žiak získa z písomnej formy internej časti maturitnej skúšky a z externej časti maturitnej skúšky alebo
- b) je stupeň prospechu 4 – dostatočný a v písomnej forme internej časti maturitnej skúšky získa viac ako 25 % z celkového počtu bodov a súčasne v externej časti získa viac ako 33 % z celkového počtu bodov.

Žiak úspešne vykoná maturitnú skúšku z predmetu, ktorý nemá externú časť maturitnej skúšky a nemá písomnú formu internej časti maturitnej skúšky, ak jeho hodnotenie z ústnej formy internej časti maturitnej skúšky nie je horšie ako 4 – dostatočný.

7 Predmetová maturitná komisia z CJ

Predmetová maturitná komisia z CJ sa skladá z predsedu predmetovej komisie a skúšajúcich predmetovej maturitnej komisie môže byť len pedagogický zamestnanec, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady na vyučovanie predmetu, z ktorého sa skúška vykonáva. Predseda predmetovej maturitnej komisie riadi prácu predmetovej maturitnej komisie, kontroluje pripravenosť maturitnej skúšky z prislúchajúceho predmetu, zodpovedá za priebeh a hodnotenie externej časti maturitných skúšok z predmetu maturitnej skúšky, zodpovedá za správnosť protokolu o externej časti maturitných skúšok, schvaľuje do 30. ap-

ríla maturitné zadania alebo témy ústnej formy internej časti maturitnej skúšky z prislúchajúceho predmetu a ak má pochybnosti, požiada o stanovisko Štátnu školskú inšpekciu, kontroluje hodnotenie písomnej formy internej časti maturitných skúšok, podieľa sa na skúšaní a klasifikácii žiaka, zodpovedá za klasifikáciu žiaka, vypracuje správu o priebehu a celkovej úrovni maturitnej skúšky z predmetu maturitnej skúšky, ktorú odovzdá predsedovi školskej maturitnej komisie. Ak predseda predmetovej maturitnej komisie nemôže z vážnych dôvodov funkciu vykonávať, zastúpi ho riaditeľ školy alebo zástupca riaditeľa školy, ak nie je vymenovaný nový predseda.

8 Obsah a spôsob konania externej časti a písomnej formy internej časti MS

Externú časť maturitnej skúšky tvorí písomný test, ktorý zadáva a vyhodnocuje Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania podľa § 154 ods. 5 písm. a). Vykonáva sa v rovnakom čase na celom území Slovenskej republiky a robia ju žiaci zo všetkých cudzích jazykov naraz. Dozor pri vykonávaní externej časti maturitnej skúšky a oprave testov vykonáva pedagogický zamestnanec, ktorý nie je zamestnancom školy, na ktorej sa externá časť maturitnej skúšky koná. Externú časť maturitnej skúšky a písomnú formu internej časti maturitnej skúšky z predmetu cudzí jazyk vykoná žiak len z jedného cudzieho jazyka, ktorý si určí pri prihlasovaní na maturitnú skúšku podľa § 75 ods. 1. EČ Maturitnej skúšky z CJ sa koná v mesiaci marec. Test overuje komunikačné kompetencie na úrovni B1 a B2 Spoločného európskeho referenčného rámca pre cudzie jazyky v častiach počúvanie s porozumením, čítanie s porozumením a použitie gramatiky a lexiky. Test obsahuje len úlohy s výberom odpovede a úlohy s krátkou odpoveďou. Test z cudzieho jazyka pre žiakov so sluchovým postihnutím neobsahuje úlohy na počúvanie s porozumením. Úroveň B2 má k dispozícii 120 minút na vypracovanie testu, úroveň B1 100 minút.

Písomnou formou internej časti (PFIČ) maturitnej skúšky je vypracovanie centrálne zadanej témy v určenej žánrovej forme. Písomná forma internej časti maturitnej skúšky sa zadáva vo všetkých školách v rovnakom čase, koná sa pod externým dozorom a vyhodnocuje sa interne na základe centrálnych pokynov. V roku 2009 bude rozosielená výlučne prostredníctvom internetu. Na vypracovanie PFIČ majú obe úrovne k dispozícii 60 minút. Charakteristika témy PFIČ MS pre úroveň B2 pozostáva z jedného z nasledujúcich bodov:

- a) napísať jasný a detailný text na rôzne témy, ktoré žiaka zaujímajú,
- b) podrobne, štylisticky a jazykovo správne písať o udalostiach, reálnych alebo fiktívnych zážitkoch,
- c) napísať dobre zrozumiteľný príbeh,
- d) napísať pozdrav, pozvanie, odkaz, blahoželanie, telegram,
- e) napísať súkromný a formálny list, žiadosť, životopis, sťažnosť, reklamáciu, inzerát,
- f) opísať osobu, predmet, miesto, činnosť, situáciu,
- g) napísať súvislý text, v ktorom vyjadrí svoje názory, postoje, myšlienky, city,
- h) napísať referát, diskusný príspevok, správu, rozprávanie.

Charakteristika témy PFIČ MS pre úroveň B1 pozostáva z jedného z nasledujúcich bodov:

- a) jednoducho a jasne písať o témach, ktoré sú žiakovi známe a zaujímajú ho,
- b) vyjadriť svoj názor na témy, ktoré ho zaujímajú,
- c) vyjadriť svoje pocity (ľútosť, radosť, záujem, súcitiť a pod.),
- d) zvládnuť základné formy korešpondencie,
- e) napísať pozdrav, pozvanie, odkaz, blahoželanie, telegram,
- f) napísať súkromný a formálny list, žiadosť, životopis, sťažnosť, reklamáciu, inzerát,
- g) opísať osobu, predmet, miesto, činnosť, situáciu.

9 Obsah a spôsob konania ústnej formy internej časti MS

Ústnu formu internej časti maturitnej skúšky (ÚFIČ) tvorí ústna odpoveď žiaka pred predmetovou maturitnou komisiou, pričom si žiak žrebuje jedno zo schválených maturitných заданий. ÚFIČ je verejná. Časťou ÚFIČ musia prejsť maturanti, ktorí si vybrali FJ buď ako cudzí jazyk, alebo ako dobrovoľný predmet. ÚFIČ MS z dobrovoľného predmetu zo skupiny predmetov cudzí jazyk žiak vykoná na úrovni B1 jazykovej náročnosti SERR. Na prípravu aj na odpoveď na oboch úrovniach je žiakom k dispozícii 40 minút, z toho 20 na prípravu a 20 na odpoveď. Žiak môže vykonať ÚFIČ MS bez ohľadu na výsledok externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky. Vykonaním maturitnej skúšky z cudzieho jazyka ako voliteľného alebo z cudzieho jazyka ako dobrovoľného sa rozumie absolvovanie len ústnej formy internej časti maturitnej skúšky. ÚFIČ MS sa koná v mesiaci máj. Náhradná maturitná skúška a opravná maturitná skúška z internej časti maturitnej skúšky okrem jej písomnej formy podľa § 76 ods. 5 sa koná v septembri alebo vo februári nasledujúceho školského roka.

Maturitné zadania a úlohy vychádzajú z cieľových požiadaviek na vedomosti a zručnosti pre prislúchajúci predmet maturitnej skúšky. Každé maturitné zadanie tvoria tri samostatné úlohy z viacerých tematických okruhov. Obsah maturitných заданий zohľadňuje aj predpísaný čas určený na trvanie skúšky a jej prípravu. Maturitné zadania ÚFIČ pripravuje prislúchajúca predmetová komisia školy. Maturitné zadania sa nezverejňujú. Minimálny počet заданий je 30. Každé zadanie sa použije iba jedenkrát v dni skúšky ÚFIČ. Žiak má prístup k pomôcke, ktorou je dvojjazyčný slovník. Skúšajúci citlivo riadi rozhovor so žiakom, kladie pomocné a stimulačné otázky, vyjadruje súhlas alebo nesúhlas s tvrdeniami žiaka, pričom ho vedie k tomu, aby svoje názory podopieral argumentmi a využíval pri tom písomnú prípravu a tiež vlastné poznatky získané počas prípravy na maturitnú skúšku. Členovia predmetovej maturitnej komisie dbajú na to, aby žiak mohol na ich podnety reagovať plynulo a mal dost času a pokoja na vyjadrenie svojich myšlienok.

Úloha č. 1 – vizuálny podnet (napr. obrázok, fotografia, komiks, graf, schéma a pod.). Žiak opíše predložený obrázok a nachádza súvislosti medzi obrázkom a prislúchajúcou maturitnou témou. Komisia hodnotí súvislosť opisu predloženého podnetu, lineárnosť (postupnosť) vo vyjadrovaní a adekvátne jazykové prostriedky zodpovedajúce danej úrovni žiaka.

Úloha č. 2 – tematický okruh. Úlohou žiaka je zaujať stanovisko k téme a odôvodniť ho v rozhovore so skúšajúcimi, ktorí vedú rozhovor podľa zásad uvedených v metodických pokynoch pre predmetové maturitné komisie. Komisia hodnotí, ako žiak dokáže zdôvodniť a vysvetliť svoje názory na prislúchajúcu tému a argumentovať k problematike, výber faktov a informácií, gramatiku.

Úloha č. 3 – situačná úloha, dialóg s rozdelenými úlohami (rôzne modelové situácie zohľadňujúce prislúchajúci študijný odbor). Žiak dostane za úlohu vyriešiť konkrétnu situáciu, napr. je na stanici a má sa informovať o najvýhodnejšom vlakovom spojení do nejakého mesta. Komisia sa zameriava na hodnotenie výberu a adekvátnosť použitia jazykových prostriedkov (v konkrétnej situácii z každodenného života v okruhu prislúchajúcich tém).

Základom hodnotenia je rozsah slovnej zásoby, používanie gramatických štruktúr, stupeň jazykovej pohotovosti, obsahová stránka prejavu a pod. Predmetová maturitná komisia hodnotí obsahovú a jazykovú správnosť odpovede, štruktúru – začiatok, vedenie a skončenie rozhovoru. Každá úloha maturitného zadania sa hodnotí stupňom prospechu 1 až 5.

Hodnotenie úlohy č. 1 sa skladá z dvoch samostatných hodnotení. Hodnotí sa:

1. obsahová primeranosť,
2. jazyková správnosť.

Hodnotenie úlohy č. 2 sa skladá zo šiestich samostatných hodnotení. Hodnotí sa:

1. plynulosť vyjadrovania,
2. výslovnosť a intonácia,
3. obsah – náročnosť spracovania/kvalita rozhovoru,
4. lexikálny rozsah,
5. argumentácia,
6. gramatická presnosť.

Hodnotenie úlohy č. 3 sa skladá z dvoch samostatných hodnotení. Hodnotí sa:

1. obsahová a jazyková správnosť,
2. pohotovosť vyjadrovania.

Váha hodnotenia jednotlivých úloh ústnej zložky je 1 : 2 : 1. Pri výpočte váženého priemeru sa používa vzorec: $z = (z^1 + 2 \cdot z^2 + z^3) : 4$, pričom z je výsledný stupeň prospechu po zaokrúhlení, z^1 je stupeň prospechu za úlohu č. 1, z^2 je stupeň prospechu za úlohu č. 2 a z^3 je stupeň prospechu za úlohu č. 3.

9.1 Úpravy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením

Úloha č. 1

- a) Ak ide o žiakov so zrakovým postihnutím, obrázky sa nahradia slovným opisom prislúchajúcej situácie vo vyučovacom jazyku; grafy a schémy sa vynechajú.
- b) Ak ide o žiakov so sluchovým postihnutím, nehodnotí sa jazyková správnosť.

Úloha č. 2

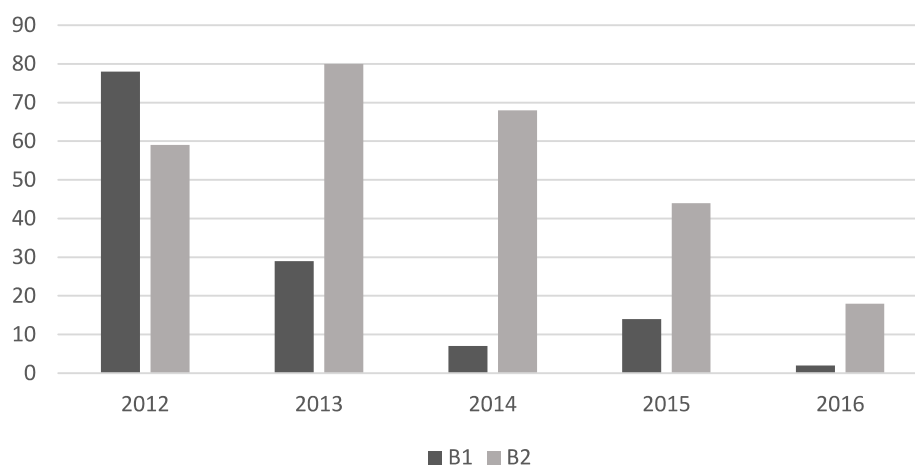
Ak ide o žiakov so sluchovým postihnutím, nehodnotí sa výslovnosť, intonácia a gramatická správnosť. Čas na prípravu majú 30 minút a čas na odpoveď 30 minút.

10 Formát úloh maturitnej skúšky po 2008 a súčasný stav (rok 2016)

V súčasnosti sa maturitná skúška z francúzskeho jazyka koná v rozličnom formáte ako v predchádzajúcich rokoch. Nové predpisy, aktuálna situácia personálneho zastúpenia a motivácia rodičov a žiakov predurčujú celkové zvýhodnenie anglického jazyka. Túto hypotézu dokazujú aj počty žiakov, ktorí v roku 2016 maturovali z iných cudzích jazykov ako anglického. Čo sa týka francúzskeho jazyka, tak od roku 2012 má výrazne klesajúcu tendenciu, a to nielen čo sa týka počtu maturantov, ale aj ich úspešnosti (pozri tabuľku 1 a graf 1).

Tabuľka 1: Sumár výsledkov a zapojených žiakov do EČ MS za posledných päť rokov (zdroj: NÚCEM 2012, 2013, 2014, 2015, 2016).

EČ MS/ predmet	MS 2012		MS 2013		MS 2014		MS 2015		MS 2016	
	počet žiakov	priemerná úspešnosť v %	počet žiakov	priemerná úspešnosť v %	počet žiakov	priemerná úspešnosť v %	počet žiakov	priemerná úspešnosť v %	počet žiakov	priemerná úspešnosť v %
AJB1	26 332	48,4	25 491	55,3	23 034	51,3	21 792	51,4	21 162	57,5
AJB2	15 651	55,4	14 819	63,2	14 205	61,5	14 908	68,2	14 894	63,7
NJB1	10 550	42,9	8 951	44,3	6 870	36,2	5 148	39,6	4 228	40,3
NJB2	2 304	44,7	2 033	44,5	1 479	54,3	1 355	53,8	1 076	55,0
RJB1	1 409	53,5	1 310	52,7	947	49,8	735	46,4	638	49,6
RJB2	293	43,3	265	51,9	195	47,0	197	47,2	165	46,9
FJB1	78	32,2	29	49,5	7	28,6	14	47,6	2	38,3
FJB2	59	61,9	80	54,3	68	58,3	44	58,5	18	67,9
ŠJB1	6	44,7	5	33,7	4	31,7	0	-	2	54,2
ŠJB2	27	56,7	28	54,9	28	61,5	18	69,4	16	70,9
TJB1	6	83,3	7	65,2	0	-	2	48,3	6	66,1
TJB2	5	76,2	10	46,5	5	59,5	6	50,4	1	47,5

Graf 1: Počet maturantov z francúzskeho jazyka od roku 2012 na úrovni B1 (zdroj: NÚCEM 2012, 2013, 2014, 2015, 2016).

Motivácia maturovať z francúzskeho jazyka je na ústupe. Podľa učiteľov francúzskeho jazyka, s ktorými bol v roku 2017 vykonaný rozhovor (celková vzorka 13 učiteľov) motiváciu ukončovať štúdium francúzskeho jazyka negatívne ovplyvňujú viaceré faktory, ktorými sú napríklad slabá týždenná hodinová dotácia, malý počet učiteľov, súčasná legislatíva a politika dotácií na žiaka, ktorá neumožňuje zainteresovaným otvárať malé skupiny cudzieho – francúzskeho jazyka, ale aj ďalšie faktory ako napríklad neschopnosť zabezpečiť proporčnosť jazykov na základných školách a s tým súvisiacu kontinuitu vzdelávania v cudzích jazykoch. Najväčším demotivačným faktorom bolo podľa učiteľov francúzskeho jazyka zrušenie možnosti náhrady maturitnej skúšky – skúšok DELF, certifikát, ktorý umožňuje žiakom presadiť sa v zahraničí. Podľa 3 opýtaných učiteľov žiaci naďalej vykonávajú skúšky DELF a tým strácajú potrebu ukončovať štúdium maturitou z francúzskeho jazyka.

Literatúra

1. *Ciel'ové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov z francúzskeho jazyka úroveň A*. 2004. Bratislava : Štátny pedagogický ústav.
2. Dalgalian, Gilbert – Lieutaud, S. – Weiss, F. (1991). *Pour un nouvel enseignement des langues*. CLE International.
3. Dravecký, Ján 2006. *Všeobecná pedagogika*. Ružomberok : Katolícka univerzita.
4. Nogová, Mária – Bálint, Ľudovít. 2005. *Metodická príručka ku kritériám na hodnotenie kvality učebníc*. Bratislava : ŠPÚ.
5. NÚCEM. 2012. *Správa o priebehu a výsledkoch externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky v školskom roku 2011/2012*. Dostupné na: (http://www.nucem.sk/documents//25/maturita_2012/vysledky_analyzy/Sprava_EC_a_FIC_MS_2012.pdf). Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
6. NÚCEM. 2013. *Správa o priebehu a výsledkoch externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky v školskom roku 2012/2013*. Dostupné na: (http://www.nucem.sk/documents//25/maturita_2013/vysledky_analyzy/Sprava_o_priebehu_a_v%C3%BDsledkoch_EC_a_PFIC_MS_2013_final.pdf). Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
7. NÚCEM. 2014. *Správa o priebehu a výsledkoch externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky v školskom roku 2013/2014*. Dostupné na: (http://www.nucem.sk/documents//25/maturita_2014/vysledky_vyhodnotenia/Sprava_o_E%C4%8C_a_PFI%C4%8C_MS_2014_final3.pdf). Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
8. NÚCEM. 2015. *Správa o priebehu a výsledkoch externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky v školskom roku 2014/2015*. Dostupné na: (http://www.nucem.sk/documents//25/maturita_2015/vsledky_vyhodnotenia/Sprava_o_EC_a_PFIC_MS_2015_final2.pdf). Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
9. NÚCEM. 2016. *Správa o priebehu a výsledkoch externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky v školskom roku 2015/2016*. Dostupné na: (http://www.nucem.sk/documents//25/maturita_2016/vysledky_spravy/Sprava_o_E%C4%8C_a_PFI%C4%8C_MS_2016_fin.pdf). Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
10. Pécheur, J. – Vigner, G. 1995. *Méthodes et méthodologies*. Paris : EDICEF.
11. Petlák, Erich. 1997. *Všeobecná didaktika*. Bratislava : Iris.
12. Petlák, Erich – Komora, Juraj. 2003. *Vyučovanie v otázkach a odpovediach*. Bratislava : Iris.
13. Pokrivčáková, Silvia et al. (2008). *CLIL plurilingvizmus a bilingválne vzdelávanie*. Nitra : ASPA. ISBN 978-80-969641-0-9.

14. Rebrová, Soňa. 2005. *Maturita po novom – teraz už naostro*. Sme, 22. 2. 2005, s. 29.
15. Rebrová, Soňa. 2005. *Novej maturite vyčítajú niekoľko nedostatkov*. Sme, 6. 4. 2004, s. 28.
16. Repka, Richard. 1990. Niektoré otázky teórie a praxe tvorby učebníc. In *Zborník referátov zo seminára VÚPaP* (s. 49–59), 20. 6. 1989 v Bratislave. Bratislava : VÚPaP.
17. Repka, Richard – Gavora, Peter. 1987. *Didaktika angličtiny*. Bratislava : SPN.
18. Ries, L. et al. 2004. *Svet cudzích jazykov dnes*. Bratislava : Didaktis. ISBN 80-89160-11-5.
19. Savignon, Sandra J. 1983. *Communicative Competence: Theory and Classroom Practice*. Addison-Wesley Publishing Company, Inc. ISBN 0-201-06503-7.
20. *Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky*. 2006. Bratislava : Štátny pedagogický ústav. ISBN 80-85756-93-5.
21. Sklenárová, Iveta – Kubiš, Miroslav. 2005. *Analýza úspešnosti, položiek a variantov testu z francúzskeho jazyka FJB 2005 – externá časť maturitnej skúšky – generálna skúška*. Bratislava : Štátny pedagogický ústav.
22. Šubin, E. P. 1976. *Jazyková komunikace a vyučování cizím jazykům*. Bratislava : SPN.
23. Šutta, Augustín. 2006. *Radšej nová ako dobrá?* Konzultované dňa 8. 8. 2006, dostupné na: www.hnonline.sk/1-10025630-18418480-k0D700_detail-8f. Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
24. *Test de compétence communicative (TCC) SFU et UBC Livret explicatif*. 2004. Canada : University of Simon Fraser & British Columbia University, November 2003. Konzultované dňa 5. 6. 2004.
25. Tóthová, Monika. 2004. Tvorivosť a problémy jej rozvoja. In *Pedagogická konferencia VII. Aktuálne otázky výchovy a vzdelávania v období vstupovania do EÚ I* (s. 156–161). Nitra : UKF.
26. Turek, Ivan. 1997. *Zvyšovanie efektívnosti vyučovania*. Bratislava : Metodické centrum.
27. *Vyhláška MŠ SR č. 318/2008 o ukončovaní štúdia na stredných školách*. Dostupné na: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/67459/1/2>. Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
28. *Vyhláška MŠ SR č. 319/2008 Z. z. o uznávaní náhrady maturitnej skúšky z cudzieho jazyka*. Dostupné na: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/67460/1/2>. Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
29. *Vyhláška MŠ SR č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách*. Dostupné na: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/58611/1/2>. Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
30. *Vyhláška MŠ SR č. 379/2005 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách*. Dostupné na: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/60590/1/2>. Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
31. *Vyhláška MŠ SR č. 482/2006 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách v znení vyhlášky MŠ SR č. 379/2005 Z. z.* Dostupné na: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/63255/1/2>. Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.
32. Widdowson, H. G. 1978. *Une approche communicative de l'enseignement des langues*. Hatier/Didier. ISBN 2-278-05893-2.
33. *Zákon MŠ SR 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon)*. Dostupné na: <http://www.skolskyportal.sk/legislativa-legislativa/zakon-c-2452008-zz-o-vychove-vzdelavani-skolsky-zakon-o-zmene-doplneni>. Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.

34. Zelina, Miron. 1990. *Rozhovor vo výchove, poradenstve a na vyučovaní*. Bratislava : Psycho-diagnostické a didaktické testy.
35. Zelina, Miron. 2007. *Súčasná maturita znamená lepšiu kvalitu skúšky dospelosti*. Konzultované dňa 7. 8. 2007, dostupné na: (www.hnonline.sk/1-10025630-18418480-k0D700_detail-b9), 2006. Dátum posledného prístupu: 1. september 2017.

Kontakt

doc. Jana Bírová, PhD.

Katedra románskych jazykov a literatúr,
Pedagogická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave
Račianska 59, 813 34 Bratislava
birova@fedu.uniba.sk